

А. М. Тормахова, канд. філос. наук, асист.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна
tormakhova@ukr.net

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ "СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ МЕДІА / ЗМІ"

З 14 по 21 травня 2018 року у місті Карлув (Польща) проходила міжнародна наукова конференція "Сучасне мистецтво в епоху цифрових медіа / ЗМІ". Даний захід був організований провідними польськими фахівцями з Інституту візуальних мистецтв та кафедри філософії культури Інституту філософії Зеленогурського університету, а також українськими науковцями та співробітниками Інституту проблем сучасного мистецтва (Київ, Україна). Участь взяли польські та українські науковці, чий науковий інтерес стосувався проблем розвитку сучасного мистецтва, впливу медійних технологій на нього. Українські учасники конференції були представлені делегаціями з Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Інституту проблем сучасного мистецтва та Національної академії мистецтв України. Також у конференції взяли участь д-р філос. наук, проф. Олена Ігорівна Оніщенко, завідувач кафедри суспільних наук Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. Карпенка-Карого, та кандидат мистецтвознавства, доцент Тимофій Григорович Кохан з Інституту національної культури Академії мистецтв України.

Роботу наукової конференції було розпочато з пленарного засідання, на якому виступили з доповіддю директор Інституту візуальних мистецтв Зеленогурського університету, професор Радослав Чарковський, заступник директора, доктор габілітований Гелена Кардаш, завідувач кафедри живопису, професор Магдалена Гриська та викладач кафедри мультимедіа Артур Пастушек. Було окреслено провідні тенденції розвитку сучасного мистецтва, представлено основні напрямки роботи конференції, наголошено на основних шляхах освітнього процесу Інституту візуальних мистецтв Зеленогурського університету.

Після слів привітання та доповідей представників організаційного комітету конференції було почесно відкрито виставку "TRANS-PORT" – її кураторами виступили завідувач кафедри живопису Магдалена Гриська та співробітник кафедри мультимедіа Марек Лалко. Представлені на ній арт-об'єкти дозволили створити комплексне уявлення про шляхи розвитку мистецької практики провідних митців, викладачів та стажистів Інституту візуальних мистецтв Зеленогурського університету. Художня експозиція поєднала більше ніж тридцять робіт п'ятнадцяти митців, серед них були виставлені живописні полотна та інсталяції Радослава Чарковського, Ришарда Возняка, Нгоан Буй, Ярослава Лукасика, Жив'ї Бачинської-Лескович, Ярослава Йешке, Ендрю Бобровскі, Павла Анджеєвскі, Ярослава Дзіцилевскі, Патрисії Вілчек-Стерна, Петра Сзурека, Магдалени Гриськи, Аліції Левицьки-Щегули, Пауліни Коморовської-Біргер та Марєка Лалко.

Провідним принципом, який притаманний більшості робіт польських митців, є глибоко філософський характер, прагнення апелювати до концептуальних тлумачень й відкривати приховані сенси візуальних образів. Кожний арт-об'єкт примушував замислитись над тими ідеями, які прагнули втілити автори. Причому кожен митець демонстрував власний творчий підхід й намагався відкрити нові виміри бачення сучасного мистецтва. Той факт, що роботи професорів Інституту

візуальних мистецтв Зеленогурського університету відповідали актуальним напрямкам, представленим комплексом візуальних мистецтв, був очікуваною закономірністю. Проте майстерність стажистів та наявність власної творчої манери стала ознакою високої професійності викладацького складу та самих митців-початківців. Серед таких робіт можна було виокремити праці, автором яких є стажистка Жив'я Бачинська-Лескович. У роботах художниці домінувало звернення як до геометризованих об'єктів, так і до протиставлень чорного та білого кольорів як двох протилежних першопочатків, із яких складається наше буття. Також її роботи не мали назв. На думку авторки, подібний підхід дозволяє не обмежувати творчу фантазію глядача, де кожен здатний вбачати якісь власні сенси.

Загалом на виставці були представлені зразки образотворчого мистецтва, колажі, інсталяції, арт-об'єкти, фотографії. Окрім цього, українська сторона продемонструвала серію з п'ятнадцяти фото, де було представлено репортажі з мистецьких проєктів, в організації яких брали участь представники Інституту проблем сучасного мистецтва (Київ, Україна). Після відкриття виставки "TRANS-PORT" організатори відмовилися від жорсткого регламенту на користь живої дискусії. Обговорення поточних проєктів супроводжувалось поєднанням затишку і неформальності з високим науковим рівнем дискусії.

Наступний етап роботи наукової міжнародної конференції було продовжено у форматі презентацій та доповідей. Польські та українські учасники представили коло тих актуальних проблем, які наявні у сучасному філософсько-естетичному та мистецтвознавчому дискурсі. Використовувалось чимало візуального матеріалу, який дозволив не лише представити актуальні культурно-мистецькі проєкти, що проходять в сучасному просторі, а й полегшити комунікацію між учасниками. Робочими мовами конференції були англійська, польська, українська та російська, що сприяло створенню плідного міжкультурного діалогу, де центром виступило візуальне мистецтво.

Польські доповідачі здебільшого спрямували доповіді на висвітлення власних творчих проєктів, у тому й числі мультимедійних, які були створені протягом останніх років. Було піднято ряд проблемних питань, які пов'язані з функціонуванням візуальності та її трансформацією в умовах сьогодення: детермінування цифрових образів сучасної культури; адаптація нових технологій і модифікація традиційних художніх технологій (живопис, графіка, фотографія, фільм та ін.); образність як невід'ємна якість сучасного мистецтва і культури; мистецтво і віртуальність, естетика віртуальності; мистецтво в Інтернеті; модифікація методів дистрибуції, новий тип реципієнта; мистецтво між популярною культурою і технологією. Адаптація нових технологій та відповідна модифікація традиційних художніх прийомів, розширення сфери роботи – особливо в графіці, – а також їх реалізації на відео були представлені Ярославом Скунтіком ("In search of matrices") та Адамом Молендою ("I don't paint pictures, don't make movies, don't watch my figure"). Сучасні художні практики звільнені від етичного сенсу і вимоги дотримуватися правил, про що зазначив у своїй

довіді Артур Пастушек ("Digital subjugation. Art in the Technology Trap"), відносини між зображеннями, що виникають за посередництва традиційних і нових засобів масової інформації, представлені Ендрю Здановичем ("Impact of traditional painting techniques on digital printing"). У своєму виступі Ришард Возняк простежив роль жесту та його вплив на формування концептуального шару твору ("Жест у сучасному мистецтві"). Роман Сапенко вказав на ті інструменти, які допомагають класифікувати способи творення художньої картини світу ("Художнє мислення та творче мислення").

Учасники конференції з Київського національного університету імені Тараса Шевченка представили виступи, презентувавши проблемні питання, наявні у сучасній філософсько-естетичній, культурологічній думці та мистецькій практиці. Д-р філос. наук, доцент Світлана Стоян виступила з доповіддю та презентацією на тему "Медіа-технології в сучасних українських арт-проектах". Було окреслено здійснені в останні роки у вітчизняному мистецькому просторі проекти, у яких значна роль відводилась медійному началу. Це виставка "Символи безкрайнього степу" міжмузейного проекту "Чумацький шлях" (організатор – видання In Art): відеопрезентації медійних арт-проектів Оксани Чепелик, Анастасії Лойко, Володимира Бахтова, Ганни Міронової та ефекти доповненої реальності в арт-проекті "Більше ніж скульптура" Art Ukraine Gallery. Було піднято питання про надмірну і часом перебільшену демонізацію медійної сфери (особливо з боку Ж. Бодрієра), адже, на думку С. Стоян, сучасні медіа-проекти також здатні на досить високому рівні передавати символічні смисли, і саме від автора залежить їх змістовність та візуальна подача.

Анастасія Тормахова у доповіді "Візуальні практики та мистецтво в просторі Інтернету" висвітлила особливості презентації "класичних" візуальних мистецтв у інтернет-просторі, як-от віртуальні двійники провідних музеїв, де представлено інформацію про конкретні об'єкти, дані історичного характеру тощо. Також було окреслено специфічні форми творчої діяльності, які є продуктом Інтернету. Хоча в контексті сучасної естетики та мистецтвознавства навряд чи їх можна назвати творами мистецтва, але вони повністю охоплені поняттям "візуальної практики" – кубі, меми, демотиватори.

Інна Савинська представила доповідь на тему "Поняття перцепції в феноменології архітектури", розкривши особливості сучасної архітектури, де можуть бути застосовані на практиці вихідні принципи феноменології. Зазначалось, що феноменологія архітектури стає доступною атракційною формою знань. Практична феноменологія Стівена Холла та Юхані Палласмала представляє собою архітектуру як сферу естетичних явищ. Вказується на той значний вплив, який чинить філософія на ідеї художників-архітекторів. Завдяки появі феноменології архітектури в філософії можна говорити про архітектуру як про феноменологічну дисципліну (Стівен Холл). Вибір матеріалів, гра світла, простір та рух спрямовані на створення "світу повсякденного життя" і простір соціального спілкування. Архітектор не стільки перетворює реальність, скільки витягує з неї те, що вже присутнє в самій природі цього місця. "Найважливіше в феноменології архітектури не створювати нові ідеї, але показати, як вона впливає на людське".

Руслан Русин окреслив шляхи розвитку мистецтва в добу постмодернізму, підкресливши основні напрямки, які визначили подальші перспективи, у доповіді "Есте-

тика та мистецтво віртуальності". Сучасне мистецтво переживає суттєві трансформації в контексті постіндустріальної культури. Все більшого значення набувають комп'ютерні методи виробництва віртуальних артефактів, які найбільш яскраво свідчать про те, що "віртуальне" мистецтво прагне не наслідувати життя, а бути ним, формуючи ігровий, альтернативний тип особистості. Постіндустріальна культура в цілому орієнтована на світ уяви, сновидінь, підсвідомого як найбільш відповідного хаотичності, абсурду, ефемерності постмодерністської картини світу. З такою орієнтацією пов'язано і визначення переходу від модерністської свідомості до постмодерністської.

У доповідях українських науковців з Інституту проблем сучасного мистецтва було висвітлено різні аспекти проблематики, якій було присвячено наукову конференцію. Це й опис структури ІПСМ, окреслення основних напрямків його діяльності, що презентував заступник директора І. Савчук. Опис головних мистецьких проєктів, які були реалізовані в останні роки працівниками ІПСМ та українськими митцями, здійснив науковий співробітник відділу кураторської виставкової діяльності та культурних обмінів Андрій Сидоренко. Музичні проєкти, що мають інноваційний характер та пов'язані з розвитком технологій у сфері обробки звуку та задіянні візуального начала, окреслила учений секретар інституту, кандидат мистецтвознавства Асматі Чібалашвілі. Проблему симулякра в сучасному кіномистецтві було представлено в доповіді доктора мистецтвознавства Ірини Зубавиної. Доповідь про важливість використання нових цифрових технологій у театральному мистецтві й відеоарті, експериментальне мистецтво, а також наслідки створення українськими художниками віртуального і символічного простору в Інтернеті виклала Оксана Ременяк ("Частина цифрових медіа в сучасному українському мистецтві"). Ганна Веселовська намагалася описати перетворення візуального шару презентацій сучасного українського театру завдяки новітнім технологіям обробки цифрових зображень ("Живий та мертвий у театрі цифрових технологій").

Надзвичайно виражений та прорахований регламент роботи наукової конференції дозволив не лише здійснити обмін науковим досвідом між провідними фахівцями у сфері візуального мистецтва, але й ознайомитися з тими вражаючими пам'ятками природного походження, якими славиться місто Карлув (Польща), а саме – Столовими горами та Блендними скелями. Це унікальне природно-геологічне утворення – гірський масив з горизонтально закладених шарами стародавніх (близько 100 млн років) верхньокрейдяних піщаників. За мільйони років ерозія і тектоніка розбили скельні масиви на величезні блоки, створили ущелини, лабіринти, глибокі тріщини, тунелі, химерні скелі.

Учасники української делегації з Київського національного університету імені Тараса Шевченка отримали можливість не лише взяти участь у науковій конференції, але й пройти наукове стажування в Польсько-українському центрі гуманітарних досліджень Зеленогурського університету. В рамках стажування було здійснено ознайомлення зі структурою та підрозділами вищого навчального закладу, аудиторним фондом, наявними технологіями, поточними планами у сфері наукової, навчальної та виховної діяльності викладачів Зеленогурського університету. Стажування включало прослуховування лекцій, присвячених сучасному мистецтву в умовах розвитку цифрових медіа та ЗМІ, специфіці їх філософсько-естетичного обґрунтування.

Були встановлені контакти з провідними польськими фахівцями з Інституту візуальних мистецтв (Зеленогурський університет) і кафедри філософії культури Інституту філософії Зеленогурського університету. В рамках наукової конференції та стажування було здійснено обмін досвідом впровадження освітнього процесу в Україні та Польщі, розроблено можливості

подальшої співпраці, яка втілюватиметься у спільних публікаціях, випуску збірки за матеріалами виступів на конференції.

Надійшла до редколегії 28.09.18

А. Н. Тормахова, кандидат философских наук, ассистент
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
ул. Владимирская, 60, г. Киев, 01033, Украина

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ "СОВРЕМЕННОЕ ИСКУССТВО В ЭПОХУ ЦИФРОВЫХ МЕДИА / СМИ"

A. M. Tormakhova, PhD, Assistant Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
60, Volodymyrska Street, Kyiv, 01033, Ukraine

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE "CONTEMPORARY ART IN THE DIGITAL MEDIA / MASS MEDIA"

Видавничо-поліграфічний центр
"Київський університет".
Версія не для друку